

Η κυβέρνηση του ταξικού ρεβανσισμού και η απειλή του πολέμου

Του Πάνου Κοσμά

Το κεντρικό πολιτικό άρθρο του φύλλου 20 της εφημερίδας “Κόκκινο Νήμα” που κυκλοφορεί”

Στον προηγούμενο, ανοδικό κύκλο κοινωνικών αγώνων 2010-2015 αναδύθηκε ξανά, και μάλιστα με τρόπο emphatic, ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της Μεταπολίτευσης: η κεντρικότητα του «ταξικού» στοιχείου στη διαμόρφωση των πολιτικών εξελίξεων. Δεν είναι καθόλου αυτονόητο, ακόμη και στις πιο κρίσιμες και «πολεμικές» συγκυρίες, ότι οι ταξικές διακυβεύσεις και προτεραιότητες θα σφραγίζουν τις εξελίξεις. Το γεγονός ότι ο - υποτιμημένος για δυνάμεις της Αριστεράς- αγώνας για την κατάργηση των μνημονίων και της λιτότητας σφράγισε για μία ολόκληρη πενταετία τις πολιτικές εξελίξεις ήταν ένα μεγάλο «δώρο», μια ιδανική και δυσεύρετη συνθήκη, για τα κινήματα αντίστασης και την Αριστερά. Το ότι, με την μνημονιακή μεταστροφή και προδοσία της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ σπαταλήθηκε η ιστορική ευκαιρία, σήμανε, μεταξύ άλλων, και την μετατόπιση του άξονα των πολιτικών και κοινωνικών διεργασιών από τις ταξικές διακυβεύσεις, τόσο, ώστε αυτές οι τελευταίες να θαφτούν βαθιά στο «υπόστρωμα» των εξελίξεων και της ταξικής πάλης. Σε αυτό το έδαφος, άλλες πολιτικές αιχμές, άλλοι «άξονες» διεργασιών, άλλες διακυβεύσεις αναδύθηκαν. Όχι αυθόρμητα, αλλά επιβεβλημένες με τη συστηματική παρέμβαση όλων των αστικών μηχανισμών: κομμάτων, μίντια κ.λπ. Η άρχουσα τάξη ξεφορτώθηκε με πανηγυρισμούς και στεναγμούς ανακούφισης την ενοχλητική ταξική διαχωριστική γραμμή μνημόνιο-αντιμνημόνιο, ο δε μνημονιακά μεταλλαγμένος ΣΥΡΙΖΑ υποκρίθηκε ότι μας οδήγησε σε «μετα-μνημονιακό ξέφωτο» έχοντας στην πραγματικότητα συμβάλλει καθοριστικά στην εμβάθυνση και εμπέδωση του

μνημονιακού καθεστώτος εκμετάλλευσης της εργασίας.

Στη συνέχεια πήρε τη σκυτάλη η ρεβανσιστική δεξιά του Κυριάκου Μητσοτάκη, η οποία μετατόπισε τον άξονα στο... ιδεολογικό: τέλος των «αντιαναπτυξιακών εμποδίων» που εγκαθίδρυσε η Μεταπολίτευση, τέλος των «προνομίων» και της «ασυδοσίας» της Αριστεράς και των συνδικάτων, τέλος της αριστερής «ιδεολογικής ηγεμονίας»! Απαλλαγμένη από «κόμπλεξ» και «ενοχές», δηλαδή από τα δεσμά του συσχετισμού δύναμης, της μεταπολιτευτικής περιόδου, που την έκαναν για δεκαετίες να μην είναι ο... πραγματικός εαυτός της, η νέα Δεξιά του Κυριάκου Μητσοτάκη επέστρεψε στην ιστορική της κοίτη, άρχισε να μοιάζει όλο και περισσότερο με την προδικτατορική ΕΡΕ, έγραψε στις σημαίες της το «Πατρίς – θρησκεία – οικογένεια» και το «Νόμος, τάξη και ασφάλεια», συντονίστηκε με τις «αξίες» του ρεύματος της νέας δεξιάς σε όλη τη γραμμή: μετατόπιση σε λατινοαμερικάνικου στυλ κατασταλτικές πρακτικές και μετατροπή των δυνάμεων καταστολής σε ασύδοτα ορκ πραιτοριανών, εγκόλπωση όλων των παραδοσιακών αξιών του φάσματος συντηρητικής δεξιάς/ακροδεξιάς, μισογυνισμός και επιθετικός σεξισμός, θρησκευτικός σκοταδισμός και εθνικισμός, κανονικοποίηση παρακρατικών «σωμάτων» (πολιτοφυλακές και ομάδες κρούσης ακροδεξιών και φασιστών) και πρακτικών.

Ταξικός ρεβανσισμός

Η νέα Δεξιά του Κυριάκου Μητσοτάκη δεν αναδύθηκε εξαιτίας των προσωπικών πεποιθήσεων του αρχηγού της ΝΔ και των κορυφαίων συμβούλων και συνεργατών του· αναδύθηκε ως διεθνές ρεύμα σαν η απαραίτητη επιθετική πολιτική έκφραση του κεφαλαίου στις συνθήκες που διαμορφώθηκαν ύστερα από την κρίση του 2008. Η αδυναμία του καπιταλισμού να απαλλαγεί από τα βαριά «υποκείμενα νοσήματα» που οδήγησαν στην κρίση του 2008, το ξέπνοο ξεπέραςμα της κρίσης του 2008 με την ίδια συνταγή που την προκάλεσε, η νέα κρίση του 2020 (της οποίας ο κορονοϊός ήταν ο καταλύτης κι όχι η αιτία), η προϊούσα «ιαπωνοποίηση» της διεθνούς οικονομίας (ιστορικά χαμηλοί ρυθμοί συσσώρευσης

του κεφαλαίου και παραγωγικότητας σε συνθήκες υπερχρέωσης νοικοκυριών – επιχειρήσεων – κρατών και υπερπληθωρισμού/φούσκας στις αγορές μετοχών και ομολόγων), η κρίση ηγεμονίας των αστικών τάξεων σε συνθήκες ενός τέτοιου, φθίνοντος καπιταλισμού – όλα αυτά κάνουν διαρκώς και πιο απαραίτητη την κλιμακούμενη επίθεση στις δυνάμεις της εργασίας και την Αριστερά, την κλιμακούμενη λιτότητα και την καταστολή.

Αυτή δεν είναι η δεξιά της διαχείρισης του νεοφιλελευθερισμού προ της κρίσης του 2008 με προφίλ «πολιτικού κέντρου»· είναι η δεξιά του επιθετικού και ασύδοτου ταξικού ρεβανσισμού που υιοθετεί/υποτάσσεται στην ατζέντα και τις πρακτικές της άκρας δεξιάς, στις πολιτικές διαχείρισης και τις αξίες του «τραμπισμού» – αν και ο Κυριάκος ή ο Θεόδωρικάκος θα τον προτιμούσαν πιο «έλλογο» για να είναι και πιο αποτελεσματικός...

Η γενίκευση των ανταγωνισμών

Ωστόσο, μόνο η κρίση του 2008, το ξέπνοο και προσωρινό ξεπέρασμά της, η νέα δομική κρίση του 2020 και τα βαριά υποκείμενα νοσήματα του φθίνοντος καπιταλισμού δεν είναι αρκετά για να εξηγήσουν πλήρως την κλιμάκωση της έντασης, της «νευρικής» και της ρευστότητας σε όλο το μήκος της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας. Πρέπει να συναξιολογήσουμε μια άλλη παράμετρο, εξίσου καταλυτική με αυτά: τις τάσεις ανατροπής των συσχετισμών στην κορυφή της παγκόσμιας ιμπεριαλιστικής ιεραρχίας. Η Κίνα απειλεί ευθέως την αμερικανική πρωτοκαθεδρία, και η Ανατολή (Κίνα, Ινδία) ανέρχεται σε βάρος της Δύσης. Όλοι γνωρίζουμε -χωρίς όμως να βγάζουμε και τα άμεσα πολιτικά συμπεράσματα- ότι τέτοιες ανατροπές στην κορυφή της παγκόσμιας ιμπεριαλιστικής ιεραρχίας δεν γίνονται... ειρηνικά και συναινετικά. Ο εμπορικός πόλεμος (που υποκρύπτει και τον νομισματικό, αν και ο τελευταίος δεν έχει ξεσπάσει ακόμη ανοιχτά), ο προστατευτισμός και η διάλυση του πάλαι ποτέ ενιαίου δυτικού ιμπεριαλιστικού στρατοπέδου, είναι το αποτέλεσμα όχι μόνο της κρίσης του 2008 και της του 2020, αλλά και της λυσσαλέας μάχης για την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία, που

γενικεύει τις εντάσεις σε όλο το μήκος της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας, ρευστοποιεί παλιές συμμαχίες και δημιουργεί καινούργιες, ανοίγει «χώρους» για να γίνουν πιο διεκδικητικές ηπειρωτικής εμβέλειας ιμπεριαλιστικές δυνάμεις ή τοπικοί/υπερτοπικοί υποϊμπεριαλισμοί. Η αναδιαπραγμάτευση των συσχετισμών μεταξύ των κρατών για τη θέση τους στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα είναι διεθνής – αρχίζοντας από τους ισχυρότερους της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας, το στάτους κβο αμφισβητείται και αναδιαπραγματεύεται σε όλη την έκτασή της.

Όλα αυτά, με τη σειρά τους, κάνουν την επιστροφή στις εθνικές προτεραιότητες και τον εθνικισμό πιο απαραίτητο για όλες τις αστικές τάξεις, κάτι περισσότερο από ένα πάγιο τέχνασμα των αρχουσών τάξεων για να αποκοιμίζουν, αποπροσανατολίζουν, ελέγχουν τις εργαζόμενες τάξεις. Είναι ένας «λειτουργικός» εθνικισμός για τη δημιουργία «εθνικών» συναινέσεων απαραίτητων ώστε οι αστικές τάξεις να αναλάβουν όλες τις ενέργειες και τα ρίσκα που απαιτούνται για να μη βρεθούν ριγμένες αλλά αντίθετα να βγουν κερδισμένες σε αυτή τη διεθνή διελκυστίνδα αναδιαμόρφωσης των συσχετισμών. Η δυναμική αυτή κατακλύζει τις διεθνείς σχέσεις τόσο γοργά και σε τέτοιο βαθμό, ώστε οι διαφορές μεταξύ των πολιτικών εκπροσώπων της «παγκοσμιοποίησης» και των πολιτικών εκπροσώπων του τραμπισμού να σχετικοποιούνται, καθώς τόσο οι μεν όσο και οι δε στρέφονται στις εθνικές προτεραιότητες και χρησιμοποιούν τα όπλα του εμπορικού πολέμου και του προστατευτισμού. Κατ' αναλογία, οι διαφορές μεταξύ της νέας δεξιάς και του ακραίου κέντρου όσον αφορά στο ζήτημα που εξετάζουμε -και όχι μόνο- γίνονται εντελώς δυσδιάκριτες, ενώ δεν λείπουν οι περιπτώσεις που το ακραίο κέντρο υπερκεράζει τη δεξιά σε εθνικιστικό οίστρο.

Όλα αυτά έχουν τις εξής δύο βασικές πολιτικές συνέπειες: α) Ο πόλεμος μετατρέπεται σε πολύ πιο συγκεκριμένη, απτή και άμεση απειλή, β) Η στροφή στον εθνικισμό προσλαμβάνει χαρακτηριστικά «πολεμικά».

Το νέο μνημόνιο...

Η κοινή εμπειρία από την περίοδο της προηγούμενης κρίσης και των τριών μνημονίων έχει δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για να γεννηθεί μια επικίνδυνη παρεξήγηση: ότι η ύφεση, η ανεργία, η φτώχεια, η διάλυση των εργασιακών σχέσεων κ.λπ. έρχονται ως αποτέλεσμα της επιβολής κάποιου μνημονίου. Στα χρόνια 2010-2015 φάνηκε τα πράγματα να συμβαίνουν με αυτό τον τρόπο. Όμως, ούτε τότε συνέβησαν έτσι ακριβώς – πολύ περισσότερο τώρα, με τη νέα κρίση. Είναι αλήθεια ότι η μεγάλη ύφεση -με όλα της τα επακόλουθα- ακολούθησε το πρώτο μνημόνιο, κλιμακώθηκε με το δεύτερο και συνεχίστηκε με το τρίτο μέχρι και το 2016. Είναι αλήθεια ότι τότε η ελληνική άρχουσα τάξη και οι διεθνείς «επίτροποι» της χρεοκοπίας του ελληνικού καπιταλισμού επέλεξαν συνειδητά την πολιτική της εσωτερικής υποτίμησης, δηλαδή μια «εκκαθαριστική» διαδικασία με υφεσιακά χαρακτηριστικά. Έτσι, ενώ τα προανακρούσματα της κρίσης ήρθαν και εδώ από το 2008, ενώ η ύφεση άρχισε από το 2009, ενώ ήταν η κρίση των τραπεζών που προηγήθηκε και για τη διαχείρισή της κατασκευάστηκε η θεωρία ότι το Δημόσιο είναι ο «μεγάλος ασθενής», παρ' όλα αυτά είναι αλήθεια ότι η μεγάλη ύφεση προκλήθηκε από τις υφεσιακές πολιτικές της εσωτερικής υποτίμησης των μνημονίων.

Όμως, με την παρούσα κρίση, του 2020, τα πράγματα είναι διαφορετικά. Τώρα, η μεγάλη ύφεση και οι εξ αυτής τρομερές συνέπειες για τις εργαζόμενες τάξεις έρχονται σε «πρώτο χρόνο» εξαιτίας της κρίσης – δεν χρειάζεται να περιμένουμε κάποιο μνημόνιο στη γνωστή, αναγνωρισμένη του μορφή, για να δούμε το τρομερό πρόσωπο της ανεργίας, της φτώχειας, της τρομερής επέκτασης απογείωσης των μορφών εργασιακής ανασφάλειας και της εργοδοτικής αυθαιρεσίας. Για τις εργαζόμενες τάξεις, ο επερχόμενος χειμώνας θα είναι τόσο δύσκολος όσο και οι χειμώνες στα μνημονιακά μεσάνυχτα, το 2012 και το 2013. Δεν χρειάζεται λοιπόν να περιμένουμε το «καμπανάκι» για κάποιο επερχόμενο μνημόνιο για να... κινητοποιηθούμε.

Από την άλλη, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι... είμαστε ήδη σε μνημόνιο, σε αυτό το υπερμακροχρόνιο μνημόνιο που προβλέπει η συμφωνία του Αυγούστου του 2018 για την... έξοδο από τα μνημόνια, με ρυθμίσεις για τα πρωτογενή πλεονάσματα και τη «βιωσιμότητα» του χρέους που φτάνουν ως το 2060. Οι ρυθμίσεις αυτές έχουν προς το παρόν ανασταλεί, αλλά είναι βέβαιο ότι θα επανέλθουν αμέσως μόλις οι Ευρωπαίοι ιθύνοντες ανακτήσουν την αυτοπεποίθηση ότι ξεπέρασαν όπως-όπως τον κάβο και αυτής της κρίσης. Η νέα μνημονιακή διόρθωση του υπερμακροχρόνιου μνημονίου του 2018 θα έρθει σταδιακά και θα αφορά κατ' αρχάς τη μετάβαση στα «απαιτούμενα» πρωτογενή πλεονάσματα. Μια πρώτη γενναία «δόση» μνημονιακής διόρθωσης θα υπάρξει με τον προϋπολογισμό του 2021. Από πρωτογενές έλλειμμα που θα ξεπεράσει το 6% του ΑΕΠ (αντί για πλεόνασμα 3,5%) θα προβλέπεται η μετάβαση σε μηδενικό πρωτογενές έλλειμμα ή, στην καλύτερη περίπτωση και εφόσον τα πράγματα με την ύφεση εξελιχτούν πολύ άσχημα, πρωτογενές έλλειμμα έως 2% του ΑΕΠ. Θα πρόκειται για τεράστια διόρθωση της τάξης των 4 έως 6 μονάδων του ΑΕΠ ή περίπου 7 έως 10 δισ. ευρώ, που θα πρέπει να εξευρεθούν από περικοπές και φόρους. Θα ακολουθήσει ανάλογη γενναία διόρθωση το 2022, ώστε από το 2023 να υπάρξει επάνοδος στην «κανονικότητα» του υπερμακροχρόνιου μνημονίου. Έτσι ερμηνεύονται οι δηλώσεις αξιωματούχων του ελληνικού υπουργείου Οικονομικών και της Κομισιόν ότι θα υπάρξει δημοσιονομική ευελιξία και το 2021 και το 2022: μέχρι τότε θα πρέπει να αφανιστούν τα πρωτογενή ελλείμματα και να επανέλθουμε στα «απαιτούμενου» ύψους πρωτογενή πλεονάσματα.

Έτσι, το 2020 και στην επόμενη διετία η ύφεση με τα άμεσα αποτελέσματά της και η επάνοδος στη δημοσιονομική ορθοδοξία του υπερμακροχρόνιου μνημονίου θα είναι ο μεγάλος βραχνάς, η μεγάλη απειλή για τις συνθήκες ζωής, τα δικαιώματα και τις εναπομείνουσες κατακτήσεις των εργαζόμενων τάξεων. Οι απειλές είναι πραγματικά τρομακτικές!

...και ο κίνδυνος ελληνο-τουρκικού πολέμου

Αν αυτή είναι η μία μεγάλη απειλή που ορθώνεται απέναντι στις εργαζόμενες τάξεις, η άλλη, εξίσου τρομερή, είναι ο κίνδυνος πολέμου με την Τουρκία. Αλήθεια, υπάρχει τέτοιος κίνδυνος ή μήπως υπερβάλλουμε; Όσα είπαμε στα προηγούμενα για τα αποτελέσματα της κρίσης του 2008 και της εν εξελίξει νέας κρίσης του 2020, αλλά και όσα είπαμε για τη γενίκευση των εντάσεων, της αστάθειας και της ρευστότητας σε όλο το μήκος της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας, στην περίπτωση του ελληνικού καπιταλισμού ισχύουν στο 100%. Η απάντησή μας λοιπόν είναι: όχι, δυστυχώς δεν υπερβάλλουμε. Για πρώτη φορά εδώ και δεκαετίες το «αντικείμενο» του ανταγωνισμού μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας είναι τόσο σημαντικό και κρίσιμο. Εδώ παίζονται πραγματικά πάρα πολλά, από αυτά που σε καμία αστική τάξη δεν επιτρέπουν να αδιαφορήσει ή να «πάει πάσο»: τα δικαιώματα κυριαρχίας στα διεθνή ύδατα («Ελλάδα επί 4» από τη μια, «Γαλάζια πατρίδα» από την άλλη), από την έκβαση του ανταγωνισμού γι' αυτά η διαμόρφωση ακόμη και των θαλάσσιων συνόρων-χωρικών υδάτων στο Αιγαίο (όλοι καταλαβαίνουν ότι αν η Ελλάδα κατοχυρώσει τους μαξιμαλιστικούς στόχους της στο ζήτημα των ΑΟΖ, θα έρθει πιο κοντά και η επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 12 ναυτικά μίλια στο Αιγαίο), από την έκβαση των δύο προηγούμενων, ο έλεγχος των θαλάσσιων δρόμων του πετρελαίου και του φυσικού αερίου. Ο ελληνικός καπιταλισμός γεμίζει με αυτοπεποίθηση από τη στήριξη που έχει από τις μεγάλες δυτικές ιμπεριαλιστικές δυνάμεις, αλλά αυτό δεν είναι αρκετό για να υποχρεώσει τον τουρκικό καπιταλισμό να υποστεί μεγάλης έκτασης και ιστορικής κλίμακας ήττες χωρίς να δώσει καν τη μάχη. Σε μια κατάσταση που κανείς δεν μπορεί να κάνει εύκολα πίσω, που οι διακυβεύσεις είναι ιστορικές και το ευρύτερο περιβάλλον στη νοτιοανατολική Μεσόγειο, τη Βόρεια Αφρική και τη Μ. Ανατολή εξαιρετικά «εύφλεκτο» έως «εκρηκτικό», μπορεί το φυτίλι του πολέμου να ανάψει ανά πάσα στιγμή. Η διοίκηση Τραμπ και η κρίση ηγεσίας στον δυτικό ιμπεριαλισμό δεν επιτρέπουν καν την αισιοδοξία ότι ο Ηγεμόνας θα πειθαναγκάσει τους «απείθαρχους» να «μαζευτούν».

Το γεγονός ότι ο ελληνικός καπιταλισμός βρίσκεται για πρώτη φορά μετά την περίοδο 1912-1922 με τόσο γερές ιμπεριαλιστικές «πλάτες» αυξάνει τρομερά την τυχοδιωκτική του βουλιμία και τον κάνει ικανό για κάθε τυχοδιωκτισμό. Από την άλλη, η αίσθηση του συσχετισμού δύναμης (οικονομικού, στρατιωτικού, πληθυσμιακού) κάνει τον τουρκικό καπιταλισμό να μην μπορεί να «χωνέψει» και να ανεχθεί μια μείζονα ήττα χωρίς να δώσει μάχη. Δεν υπάρχει χειρότερος και πιο επικίνδυνος συνδυασμός!

«Να κάνουμε το καθήκον μας»;

Μπροστά σε τέτοιες μείζονες απειλές, η Αριστερά δεν μπορεί να βαδίζει με ληθαργική ασυναισθησία. Το να «κάνουμε το καθήκον μας», να «πούμε αυτά που πρέπει» και να φροντίζει καθείς τα του οίκου του σαν να ζούμε σε κάποιου είδους «κανονικότητα» όπου δεν διακυβεύονται πολλά, ισοδυναμεί με παραίτηση και εγκληματική αμέλεια. Η τρομερή δίδυμη απειλή για τις εργαζόμενες τάξεις, η ύφεση και οι νέες μνημονιακές προσαρμογές από τη μια και ο πόλεμος από την άλλη, πρέπει να σημάνουν γενικό συναγερμό. Είναι η ώρα για πρωτοβουλίες και συγκέντρωση δυνάμεων στη μάχη. Δεν πολεμάμε για τις ΑΟΖ – δεν θα πληρώσουμε ξανά την κρίση τους!



**Μπροστά στο δεύτερο
κύμα της πανδημίας**
Κ.Μ., σελ. 4-5

ΚΟΚΚΙΝΟ νήμα



**Πόσο υπαρκτός είναι ο
κίνδυνος πολέμου;**
Βαγγέλης Λιγάσης, σελ. 6-7



Ρεβανσισμός του κεφαλαίου και πόλεμος



**Από τον Φλεβάρη
ως τον Οκτώβρη του 1917**
Αλέξης Λιοσάτος, σελ. 12-14

**Αμβλώσεις
και ακροδεξιά**
Αθηνά Σκαμπά, σελ. 15

